

-
- rozporyadzen uryadu Ukrayinskoyi RSR. Derzh. vid-vo politichnoyi literaturi URSS. K. 1963. Tom tretiy. 1952-1956 rr.
9. Potrebitelskaya kooperatsiya SSSR: uchebnik [dlya koop. tehnikumov] / [Vahitov K.I.]. 3-e izdanie pererab. M., 1991. 176 s.
 10. Sidorovich O. S. Sotsialno-ekonomichni naslidki diyalnosti spozhivchoyi kooperatsiyi URSS na seli v povoeniiy period / O.S. Sidorovich // Visnik agrarnoyi Istoriyi: zbirnik naukovih prats. 2015. Vip. 11-12. S. 121–126.
 11. TsDAVOUkrainy, f. 296, op. 8, spr. 1300.
 12. Ibidem, f. 296, op. 8, spr. 1756.
 13. Ibidem, f. 296, op. 8, spr. 2268.
 14. Ibidem, f. 296, op. 8, spr. 2675.
 15. Ibidem, f. 296, op. 8, spr. 2679.
 16. Ibidem, f. 296, op. 8, spr. 3055.
 17. Ibidem, f. 296, op. 8, spr. 3225.
 18. Ibidem, f. 296, op. 8, spr. 3622.
 19. Ibidem, f. 296, op. 8, spr. 3739.

Сидорович О. С.

Торговля книгами в сельской местности УССР в 1950-80-е гг.

В статье анализируется состояние обеспечения книгами сельской местности Украинской ССР в 1950-80-е гг. На основе изучения литературы и архивных источников определены основные формы и методы торговли книгами на селе, определены жанровую специфику литературы, поставившаяся в деревню в определенный период через систему потребительской кооперации.

Ключевые слова: книги, село, потребительская кооперация, торговля, Украинская ССР.

Sidorovich O. S.

The sale of books in the countryside of the Ukrainian SSR in the 1950-80s.

The article analyzes the state of providing books of rural areas of the Ukrainian SSR in the 1950s-1980s. Based on the study of literature and archival sources, the main forms and methods of trade in books in the countryside were determined, the genre specificity of literature that was supplied to the village during a certain period through the system of consumer co-operation

Keywords: books, village, consumer cooperatives, trade, Ukrainian SSR.

УДК 94(477.8):323.12/.13

Б.В. Паска

РОЗПРАВА РАДЯНСЬКОГО РЕЖИМУ НАД ГОРОДЕНКІВСЬКОЮ ГРУПОЮ ДИСИДЕНТІВ

У статті проаналізовано антирежимну діяльність городенківської групи дисидентів у першій половині 1970-х рр. На основі раніше закритих матеріалів архівів КДБ розкрито хід і основні методи розправи радянського режиму над учасниками групи. Автор робить висновок, що городенківська група була одним із останніх в Україні осередків шістдесятницького правозахисту та спромоглася здійснювати активну опозиційну діяльність у період загального спаду дисидентського руху після другої хвилі арештів.

Ключові слова: городенківська дисидентська група, радянський режим, Микола Гуцул, Микола Гамула, Роман Гайдук, Оксана Попович.

Друга хвиля арештів 1972 р. мала катастрофічні наслідки для українського національного руху. У ході «великого погрому» було репресовано провідних його діячів – В. Чорновола, І. Світличного, Є. Сверстюка, М. Плахотнюка, З. Антонюка, Ірину та Ігоря Калинців та ін. Радянські органи держбезпеки домоглися значного зменшення обсягу поширюваного у дисидентських колах самвидаву та призупинення видання найбільшого нелегального часопису «Український вісник», редактором якого був В. Чорновіл. Опозиційне середовище у своїй більшості було здеморалізованим. Незважаючи на складні умови та значне посилення тиску зі сторони радянського режиму, окремі осередки національного руху продовжили боротьбу. На території

Покуття у цей період розпочала активну антирадянську діяльність група дисидентів у м. Городенка, районному центрі Івано-Франківської області.

Предметом статті є розкриття основних аспектів протистояння дисидентів м. Городенка із радянським тоталітарним режимом у першій половині 1970-х рр. Історіографічні напрацювання із даної проблеми майже відсутні; можна відзначити тільки фрагментарний її розгляд у контексті дисидентського руху в працях О. Бажана [1], Ю. Данилюка [7] та І. Геля [5], а також енциклопедичні статті, присвячені учасникам городенківської групи у довіднику «Рух опору в Україні. 1960–1990» [11]. Основу джерельної бази становлять матеріали ф. 16 Галузевого державного архіву Служби безпеки України (ГДА СБУ) [2–5], а також спогади учасників подій [8; 9].

Відповідно до схеми науковця Я. Секо, в українському національному русі у 1950–80-х рр. співіснували дві парадигми – національно-визвольна (опиралася на досвід збройної боротьби ОУН та УПА, реалізувалася у формі підпільних організацій) і націоналізаційна (передбачала боротьбу за реальну суверенізацію УРСР, проявилася у легальній діяльності інтелігенції, її представники поділялися на культурників і політиків). У політичному крилі націоналізаційної парадигми основними формами боротьби були ревізіонізм та правозахист (шістдесятницький – 1965–1971 рр. та гельсінський – 1976–1988 рр.) [12]. У діяльності городенківської групи проявилися елементи як першої, так і другої парадигм.

За матеріалами спеціальних повідомлень голови КДБ УРСР В. Федорчука на адресу ЦК КПУ можна зробити висновок, що початки активної діяльності городенківської групи дисидентів датуються 1972 р., а до її складу входило 7 осіб. Антирадянська діяльність дисидентів охопила ще близько 50 осіб, серед яких були представники освітньої сфери [2, арк. 115–116]. Основою для формування групи стало місцеве товариство охорони природи. До її ядра увійшли відповідальний секретар товариства Микола Гамула (1917–1981), заступник голови Федір Вережак і бухгалтер Василь Яшан, а також зчіплювач вагонів Городенківського цукрокомбінату Микола Гуцул (1926–2005). Усі вони тією чи іншою мірою виступали проти окупаційного радянського режиму та зазнали репресій ще у 1940–50-х рр. В. Яшан та М. Гуцул були засуджені за участь у збройному підпіллі ОУН та відбували покарання у виправно-трудових таборах. М. Гамулу у 1943 р. засудили на 10 років ув'язнення за дезертирство, а Ф. Вережак був обвинувачений у «присвоєнні державного майна» та провів два роки за ґратами. М. Гамула та М. Гуцул завели знайомство у виправно-трудових таборах та з того часу залишалися близькими приятелями. Активну участь у діяльності городенківської групи брали також житель м. Чернівці, завідуючий товарами спецуправління тресту «Центростальконструкція», журналіст Роман Гайдук (1937–2010), його земляк Т. Шевчук, а також мешканець м. Коломия П. Кучирко [2, арк. 115–118].

Основними методами боротьби учасників городенківської групи проти радянської системи були зберігання, розмноження і поширення самвидавної літератури, розповсюдження серед оточення ідей самостійності України, прослуховування та запис зарубіжних радіопередач. У середовищі городенківців «ходили по руках», зокрема, 300-сторінковий збірник праць В. Мороза (включав есе «Репортаж із заповідника імені Берії», «Хроніка опору», «Серед снігів», «Мойсей і Датан»), твір Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?», № 2 нелегального часопису «Український вісник», трактат Михайла Брайчевського «Приєднання чи возз'єднання», книга югославського політика Мілована Джиласа «Новий клас», твори Є. Сверстюка, І. Світличного, Бориса Антоненка-Давидовича [2, арк. 116–118]. Абсолютна більшість забороненої літератури була результатом інтелектуальної праці української дисидентської інтелігенції із середовища шістдесятницького правозахисту.

Самвидав упродовж 1972–1973 рр. надходив до учасників городенківської групи через два канали. Основним постачальником забороненої літератури була жителька м. Івано-Франківська Оксана Попович, колишня оунівка, яка була репресована і протягом 1945–1956 рр. відбувала термін покарання у ВТТ. На рубежі 1960–70-х рр. вона зблизилася із середовищем українських дисидентів, була знайома із В. Морозом, О. Мешко, Б. Антоненком-Давидовичем, О. Заливахою. Доля О. Попович була тісно пов'язана із Городенкою. У цьому місті проживала її родина, саме тут вона провела свої роки навчання в гімназії. Дисидентка була добре знайома із місцевим патріотичним середовищем та учасниками городенківської групи [10]. Через М. Гуцула вона неодноразово передавала їм праці В. Мороза, Б. Антоненка-Давидовича, І. Світличного, Є. Сверстюка. Іншим джерелом самвидаву, через який до Городенки потрапили твори І. Дзюби та М. Джиласа, був Р. Гайдук із Чернівців. За свідченнями Р. Гаїдука, ці праці він отримав від колишнього робітника єврейського походження Карданського, який у 1973 р. емігрував до Ізраїлю [2, арк. 118].

У середовищі групи відбувався постійний обмін забороненою літературою. Із самвидавом ознайомлювалися на квартирах М. Гамули та Ф. Вережака [2, арк. 119]. Основним способом розмноження літератури була зйомка за допомогою фотоапарата «Зоркий-4» [1]. Вочевидь, виготовленням фотокопій займалися М. Гамула та меншою мірою Р. Гайдук [2, арк. 117–118]. У той же час Ф. Вережак виявляв найбільшу активність щодо поширення забороненої літератури серед знайомих [4, арк. 129]. Із метою збільшення ефективності та якості копіювання самвидаву члени городенківської групи виношували плани щодо купівлі друкарської машинки [3, арк. 6].

У ідеологічному плані група, судячи із характеру поширюваної самвидавної літератури, не була однорідною. Микола Гуцул, завдяки якому в середовищі городенківців появилися «10 заповідей українського націоналіста», «Молитва націоналіста» і твори В. Мороза, належав до покоління колишніх оунівців, був прихильником інтегрального націоналізму та національно-визвольної парадигми боротьби за незалежність України. У той же час дещо молодший Р. Гайдук, який розповсюджував твори І. Дзюби та М. Джиласа, очевидно, був вихідцем із генерації шістдесятників, adeptом націоналізаційної парадигми, націонал-комунізму та ревізіонізму.

У 1970-х рр. у Західній Україні діяло чимало підпільних дисидентських груп, які виникли в першу чергу як реакція на придушення режимом в ході «великого погрому» легальної опозиції та були репрезентантами національно-визвольної парадигми. Найбільш відомими з-поміж них були Український народно-визвольний фронт (УНВФ), Спілка української молоді Галичини (СУМГ), Розсохацька (Чортківська) група та ін. [13]. Городенківську групу, активний період діяльності якої припав на 1972–1974 рр., поєднував із цими дисидентськими організаціями в першу чергу нелегальний характер методів боротьби. При цьому її особливостями були відсутність чіткої організаційної структури, програми дій, поміркованість учасників. У той час як більшість підпільних груп 1970-х рр. носили молодіжний характер, середній вік учасників городенківської групи становив 53 роки. Фактично, на відміну від УНВФ та СУМГ, городенківське середовище було одним із останніх осередків шістдесятницького правозахисту із певним залученням елементів національно-визвольної парадигми.

Зважаючи на досить значний як на районний центр розмах активності, городенківська група досить швидко привернула увагу КДБ. Вже у січні 1973 р. за підозрою у проведенні антирадянської націоналістичної діяльності були взяті в оперативне вивчення М. Гамула, Ф. Вережак та В. Яшан. Станом на початок 1974 р. у близькому оточенні дисидентів вже діяла широка агентурна мережа КДБ. Таємні співробітники органів держбезпеки змогли увійти в довіру до учасників групи та

неодноразово, виконуючи вказівки керівництва, отримували від них самвидавну літературу [2, арк. 117].

Зрештою, у березні 1974 р., «... з метою припинення подальшого поширення ідейно шкідливих і наклепницьких документів, їх вилучення ... повного розкриття злочинної діяльності об'єктів ...» було прийнято рішення про початок репресій проти учасників городенківської групи. Управління КДБ Івано-Франківської області за згодою обкому КПУ передало прокурору області матеріали про дисидентську діяльність Ф. Вережака, на основі яких 22 березня проти нього було порушено кримінальну справу за ст. 187-І КК УРСР («поширення завідомо неправдивих вигадок, які паплюжать радянський державний і суспільний устрій»). Протягом декількох днів кадебісти здійснили сім обшуків у помешканнях членів групи. На квартирах П. Кучирка у Коломиї, М. Гамули та М. Гуцула у Городенці, Р. Гайдука і Т. Шевчука в Чернівцях було виявлено не менше 16 самвидавних документів. У ході перших допитів працівникам КДБ вдалося отримати компрометуючі покази щодо ключових учасників городенківської групи [2, арк. 117–119]. Уже 26 березня 1974 р. було заарештовано М. Гамулу, М. Гуцула та Р. Гайдука [4, арк. 128]. Федору Вережаку вдалося уникнути затримання через похилий вік та перебування у лікарні, проте за його поведінкою було встановлено оперативний контроль КДБ [2, арк. 119].

Після того як у ході слідства було виявлено численні факти поширення та розмноження самвидавної літератури М. Гамулою, М. Гуцулом та Р. Гайдуком, 6 травня 1974 р. прокурор прийняв рішення про перекваліфікацію обвинувачень на ст. 62 КК УРСР («антирадянська агітація і пропаганда») та передачу справи в Управління КДБ Івано-Франківської області [4, арк. 129]. Під час допитів підслідні під тиском зі сторони кадебістів змушені були визнати свою «провину» [4, арк. 130]. Зокрема, проти Р. Гайдука застосовували хімічні препарати; його було піддано психіатричній експертизі [11, с. 127]. Слідством було виявлено 9 близьких знайомих обвинувачених, серед яких вони поширювали заборонену літературу; було прийнято рішення здійснити щодо них профілактичні заходи [4, арк. 130]. Кадебісти домоглися дачі М. Гуцулом під час одного із допитів показів про канал надходження самвидаву до Городенки через О. Попович [2, арк. 118; 9]. Було розпочато збір доказів на івано-франківську дисидентку з метою притягнення її до кримінальної відповідальності [3, арк. 200–201].

У той же час для Ф. Вережака, який теж пішов на співпрацю зі слідчими, було обрано міру запобіжного заходу у вигляді підписки про невиїзд. Після виходу із лікарні з урахуванням похилого віку та стану здоров'я (інвалід 2 групи) його профілактовано із одночасним припиненням кримінального переслідування [4, арк. 298]. Припинення репресій проти Ф. Вережака спричинило поширення у дисидентському середовищі інформації про те, що нібито він був таємним агентом КДБ [8]. Проте серед матеріалів ГДА СБУ не виявлено підтвердження цих припущень.

Арешт М. Гамули та М. Гуцула, яких добре знали на Городенківщині, викликав певний суспільний резонанс. Протести проти репресій носили поодинокий характер. Зокрема, 27 червня 1974 р. житель с. Серафінці Роман Онуцький виготовив та вивісив у Городенці листівку із вимогою звільнити ув'язнених. Уже на початку вересня цього ж року сміливця теж було заарештовано [5, арк. 4].

Після закінчення попереднього слідства у справі городенківської групи її було передано до Івано-Франківського обласного суду. 13–15 серпня 1974 р. відбувся судовий процес, який носив відкритий характер. За інформаційним повідомленням КДБ УРСР, у ході суду «матеріали попереднього слідства повністю підтвердились». Вирок був достатньо суворим: М. Гуцул отримав шість років позбавлення волі у виправно-трудовах колоніях суворого режиму і три роки заслання, М. Гамула та Р. Гайдук – по п'ять років позбавлення волі і три роки заслання [4, арк. 242]. Оксану

Попович, яка влітку – восени 1974 р. перебувала на лікуванні, було заарештовано тільки 3 жовтня цього ж року; під час слідства вона здійснила 48-денне протестне голодування. Зрештою, 14 січня 1975 р. дисидентку було засуджено до восьми років колоній суворого режиму та п'яти років заслання [10].

Отже, основним методом боротьби дисидентського гуртка у м. Городенка проти радянського режиму було поширення самвидавньої літератури. Городенківська група спромоглася здійснювати активну опозиційну діяльність у період загального спаду дисидентського руху після другої хвилі арештів, будучи одним із останніх осередків шістдесятницького правозахисту. Проте у результаті спецоперації КДБ радянському режиму вдалося припинити роботу гуртка, а його лідери були засуджені на досить тривалі терміни ув'язнення.

1. *Бажан О.* «Самвидав» як засіб поширення об'єктивної інформації про Україну в 60–80-х роках / О. Бажан [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Bazhan_Oleh/Samvydav_iak_zasib_poshyrennia_obiektivnoi_informatsii_pro_Ukrainu_v_6080-kh_rokakh/.
2. Галузевий державний архів Служби безпеки України (далі – ГДА СБУ), ф. 16, оп. 4, спр. 1033, 351 арк.
3. ГДА СБУ, ф. 16, оп. 4, спр. 1034, 375 арк.
4. ГДА СБУ, ф. 16, оп. 4, спр. 1036, 402 арк.
5. ГДА СБУ, ф. 16, оп. 4, спр. 1037, 329 арк.
6. *Гель І.* Виклик системи: український визвольний рух другої половини ХХ століття / ред. та упор. І. В. Єзерська; Центр досліджень визвольного руху. Львів: Часопис, 2013. 392 с.
7. *Данилюк Ю.* Опозиція в Україні (друга половина 50-х – 80-ті рр. ХХ століття) / Ю. Данилюк, О. Бажан. К.: Рідний край, 2000. 616 с.
8. Інтерв'ю з Гуцулом М. Д., 1926 р. нар., с. Глушків, Городенківський р-н, Івано-Франківська обл. Запис 17.04.2001, м. Київ, інтерв'юєр Овсієнко В. / В. Овсієнко [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://archive.khpg.org/index.php?id=1195852804>.
9. Інтерв'ю з Попович О. З., 1926 р. нар., с. Жуків, Тлумацький р-н, Івано-Франківська обл. Запис 6.02.2000, м. Івано-Франківськ, інтерв'юєр Овсієнко В. / В. Овсієнко [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://archive.khpg.org/en/index.php?id=1121202927>.
10. *Карасик С.* Попович Оксана Зенонівна / С. Карасик [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://archive.khpg.org/index.php?id=113936659>.
11. Рух опору в Україні: 1960-1990. Енциклопедичний довідник / передм. О. Зінкевича, О. Обертаса. К.: Смолоскип, 2010. 804 с.
12. *Секо Я.* Концептуальні проблеми розвитку українського національного руху в середині 1950-х – середині 1980-х рр. / Я. Секо [Електронний ресурс]. Режим доступу: file:///C:/Users/%D0%91%D0%BE%D0%B3%D0%B4%D0%B0%BD/Downloads/Ues_2015_15_21.pdf.
13. *Секо Я.* Нелегальні організації УРСР другої половини ХХ ст.: загальна характеристика / Я. Секо [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Seko_Yaroslav/Nelehalni_orhanizatsii_URSR_druhoi_polovyny_KhKh_st_zahalna_kharakterystyka/.

References

1. *Bazhan O.* «Samvydav» yak zasib poshyrennia obiektivnoi informatsii pro Ukrainu v 60–80-kh rokakh / O. Bazhan [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: http://chtyvo.org.ua/authors/Bazhan_Oleh/Samvydav_iak_zasib_poshyrennia_obiektivnoi_informatsii_pro_Ukrainu_v_6080-kh_rokakh/.
2. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Sluzhby bezpeky Ukrainy (dali – HDA SBU), f. 16, op. 4, spr. 1033, 351 ark.
3. HDA SBU, f. 16, op. 4, spr. 1034, 375 ark.
4. HDA SBU, f. 16, op. 4, spr. 1036, 402 ark.
5. HDA SBU, f. 16, op. 4, spr. 1037, 329 ark.
6. *Hel I.* Vyklyk systemi: ukrainskyi vyzvolnyi rukh druhoi polovyny XX stolittia / red. ta upor. I. V. Yezerska; Tsentr doslidzhen vyzvolnoho rukhu. Lviv: Chasopys, 2013. 392 s.
7. *Danyliuk Yu.* Opozytsiia v Ukraini (druha polovyna 50-kh – 80-ti rr. XX stolittia) / Yu. Danyliuk, O. Bazhan. K.: Ridnyi kraj, 2000. 616 s.
8. Interviu z Hutsulom M. D., 1926 r. nar., s. Hlushkiv, Horodenkivskiy r-n, Ivano-Frankivska obl. Zapys 17.04.2001, m. Kyiv, interviuer Ovsiienko V. / V. Ovsiienko [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://archive.khpg.org/index.php?id=1195852804>.

9. Interviu z Popovych O. Z., 1926 r. nar., s. Zhukiv, Tlumatskyi r-n, Ivano-Frankivska obl. Zapys 6.02.2000, m. Ivano-Frankivsk, interviiuer Ovsiienko V. / V. Ovsiienko [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://archive.khpg.org/en/index.php?id=1121202927>.
10. Karasyk S. Popovych Oksana Zenonivna / S. Karasyk [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://archive.khpg.org/index.php?id=1113936659>.
11. Rukh oporu v Ukraini: 1960-1990. Entsyklopedychnyi dovidnyk / peredm. O. Zinkevycha, O. Obertasa. K.: Smoloskyp, 2010. 804 s.
12. Seko Ya. Kontseptualni problemy rozvytku ukrainskoho natsionalnoho rukhu v seredyni 1950-kh – seredyni 1980-kh rr. / Ya. Seko [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: file:///C:/Users/%D0%91%D0%BE%D0%B3%D0%B4%D0%B0%D0%BD/Downloads/Ues_2015_15_21.pdf.
13. Seko Ya. Nelehalni orhanizatsii URSSR druhoi polovyny XX st.: zahalna kharakterystyka / Ya. Seko [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: http://chtyvo.org.ua/authors/Seko_Yaroslav/Nelehalni_orhanizatsii_URSSR_druhoi_polovyny_KhKh_st_zahalna_kharakterystyka/.

Паска Б. В.

Расправа советского режима над городенковской группой диссидентов.

В статье проанализирована антирежимная деятельность городенковской группы диссидентов в первой половине 1970-х гг. На основе ранее закрытых материалов архивов КГБ раскрыто ход и основные методы расправы советского режима над участниками группы. Автор делает вывод, что городенковская группа была одним из последних в Украине ячеек шестидесятницкой правозащиты и смогла осуществлять активную оппозиционную деятельность в период общего спада диссидентского движения после второй волны арестов.

Ключевые слова: городенковская диссидентская группа, советский режим, Николай Гуцул, Николай Гамула, Роман Гайдук, Оксана Попович.

Paska B. V.

The Soviet regime's repression of Horodenka dissident group.

The article analyzes the anti-regime activity of the Horodenka group of dissidents in the first half of the 1970's. On the basis of the previously closed materials of the KGB archives, the course and the main methods of repression of the Soviet regime over the group's participants were revealed. The author concludes that the Horodenka group was one of the last Ukrainian centers of the sixtiers' human rights protection and managed to engage in active opposition activities during the general decline of the dissident movement after the second wave of arrests.

Key words: Horodenka dissident group, Soviet regime, Mykola Hutsul, Mykola Gamula, Roman Haiduk, Oksana Popovych.

УДК 94:[329.15:394.2] «1965/1985»

П.А. ЮЩЕНКО

НОВІ РАДЯНСЬКІ «ІСТОРИЧНІ ЮВІЛЕЇ І ДАТИ» ТА ЇХ ВІДЗНАЧЕННЯ В ПЕРІОД НАРОСТАННЯ СИСТЕМОЇ КРИЗИ КОМУНІСТИЧНОГО ЛАДУ (1965–1985 РР.)

На прикладі відзначення 1500-річчя заснування Києва і 1000-річчя хрещення Русі проаналізовано особливості формування нової моделі радянської історичної пам'яті та місце у ній нових «історичних ювілейних дат». Доведено, що в роки «застою» посилення політики русифікації проявлялося як в нівелюванні української самобутності, так і у формуванні нових історичних міфів про спільність історії «трьох братніх народів». Вказано, що метою масштабної ідеологічної кампанії з утвердження нової інтерпретації історичних передумов утворення «радянського народу», яка мала доповнити концепцію «єдиної колицки» і «давньоруської народності» було створення «нової історичної спільності». Деталізовано розглянуто процес формування ювілейних дат; зазначено, що до їх створення було залучено як партійно-державні органи влади, так і наукову, освітянську, театральну, мистецьку і музичну громадськість. Зроблено висновок, що новостворені ювілейні дати по-суті означали перемогу неоімперської історичної концепції пам'яті в СРСР.

Ключові слова: застій, русифікація, історична пам'ять, історичні ювілейні дати, історичний міф, ідеологічна кампанія, 1500-річчя заснування Києва, 1000-річчя хрещення Русі.

Роль історичної пам'яті, ювілейних дат у формуванні державницької свідомості народу, нації, важко переоцінити. Кожна держава має свій календар офіційних свят та